

roku na vrácení přeplatků a že tedy soud nebude moci ani ve sporném řízení odsoudit pronajímatele k jejich vrácení. Zákon však výslovně neupravil otázky, zdali a jak se dotýká tento nový předpis nároku na vrácení přeplatků z doby před účinností nového zákona a co míní »dobou minulou«, zdali totiž dobu uplynulou jen za platnosti nového zákona, t. j. od 1. dubna 1928 či dobu uplynulou i před tím. Chybí tu t. zv. přechodná ustanovení pro případy svrchu uvedené, kterých tu bylo k jasnému vystižení smyslu zákona velmi třeba. Stěžovatelé zastávají názor, že zpětná působnost nového předpisu jest vyslovena již ve slovech »za dobu minulou«, která obsahuje také dobu před vydáním nového zákona. Proti tomu bylo by lze namítnouti, že tento zákon nabyl podle § 37 účinnosti teprve dne 1. dubna 1928 a že až do 31. března 1928 včetně platil předpis § 20 (3) zák. č. 48/25, který výslovně stanovil nárok na vrácení přeplatků. Nám však jde — jak již svrchu uvedeno — jen o případ, že vrácení přeplatků bylo za dřívějšího práva také zadržováno a na tento případ jistě se nevztahuje předpis § 22 (2) nového zákona, i kdyby jinak — jak tomu chtějí stěžovatelé — byl mínil zrušiti i nabyté nároky a za všechnu dobu minulou.

Nutno se tu blíže obíratí všeobecným předpisem § 5 obč. zák., který praví, že zákony nepůsobí zpět a že tedy nemají vlivu na předcházející jednání a na práva před tím nabytá. Základem předpisu § 5 obč. zák. jest úvaha, že nikdo nemá býti zklamán v oprávněné důvěře v právní řád, že tedy občan, který zařídí své jednání nebo opomenutí podle platného zákona, musí mít jistotu, že nastanou spolehlivé zákonné účinky a že zvláště budou chráněna práva již nabytá.

Tím přecházíme k řešení otázky, kdy podle dřívějších zákonů nabyl nájemník práva na vrácení přeplatků a zdali tohoto práva podle nového zákona pozbyl, i když je za dřívějšího zákona žalobou uplatnil. Nabyl ho — jak rekursní soud správně uvádí — již tím okamžikem, kdy předplatil t. j. kdy zaplatil vyšší nájemné, než bylo přípustno podle ustanovení toho kterého zákona. Již od té doby mohl požadovati vrácení přeplatku, již tehdy vznikl mu nárok na vrácení, který mohl žalobou uplatniti (actio nata erat). Nešlo tu snad jen o pouhé možnosti, naděje neb čáky, nýbrž o právo již skutečně nabyté a to nabyté ex lege, což stěžovatelé marně popírají. Nezáleží na tom — nač stěžovatelé kladou důraz — že § 20 (3) praví »může požadovati zpět«, neboť tím mělo býti jen vysloveno, že zákon nájemníka nenutí, aby svůj nárok uplatnil a že mu to ponechává na vůli. Přes to však vznikl subjektivní nárok ze zákona t. j. z § 20 odst. 1. a 5. již dáním přeplatku.

Zákon mohl by ovšem i toto nabyté právo zase odejmouti a to buď výslovným ustanovením (zejména v t. zv. přechodných ustanoveních (nebo skrytě a mlčky tím, že by nové právo bylo povahy donucovací a že by z obsahu zákona bylo zřejmo, že i dřívější poměry mají se jím pro budoucnost řídit), což platí zejména tehdy, když nový zákonný předpis byl vydán v zájmu veřejného blaha, pořádku a mravnosti. Jest tedy věci výkladu nového zákona, zda jde o ius cogens, které prolamuje zásadu § 5 obč. zák. Nový předpis § 22 (2) není takovým právem donucovacím. Důvodové zprávy tisk 1475 praví, že hlavní účel ochrany nájemníků sluší spatřovati ve zvyšování nájemného ve starých domech v míře snesitelné s hospodářskými poměry nájemníků a že tento účel směřuje vědomě k poněkud většímu odstranění ochrany nájemníků. Připuštění smluvní volnosti o nájemném nestalo se tedy z důvodů veřejného blaha, nýbrž z důvodů slušného ohledu na pronajímatele a za účelem znenáhlejšího zmírňování tísnivých předpisů o výši nájemného. Naopak byl tu podle § 20 (3) dřívějších zákonů donucující předpis, který se týkal také nároku na vrácení přeplatků, že se nelze tohoto nároku předem zříci. Tedy mlčky a zakrytě nepůsobí nový předpis zpět a jde nyní jen o to, pokud působí zpět podle svého doslovu: »přeplatku za dobu minulou nelze zpět žádati«.

I kdyby byl v tom spatřován výslovný předpis o zpětné působnosti, nedopadal by na náš případ, ve kterém bylo vrácení přeplatku žalobou uplatněno již před 1. dubnem 1928, neboť tento předpis, že »nelze žádati« počal působiti teprve 1. dubna 1928, kdežto žalobkyně žádala vrácení již dne 27. března 1928, kdy to ještě zcela podle zákona žádati mohla.

Konečně jest vyřídití ještě jednu námitku stěžovatelů, totiž, že prý nárok musí existovati ještě v době rozsudku (§ 406 c. ř. s.), takže — nebyl-li nárok rozsudkem přiznán před 1. dubnem 1928 — nemůže prý se tak podle práva nyní platného již po 1. dubnu 1928 státi. Tato otázka souvisí jednak s tím, co bylo již řečeno o zásadě § 5 obč. zák., že zákony ne-

působí zpět a jednak s předpisem § 9 obč. zák., že zákony podrží tak dlouho moc, až je zákonodárce změní, nebo výslovně zruší. Tím není řečeno, že zrušený právní předpis nemá již nadále žádného účinku a že ho nemůže býti soudem již použito. Naopak, pokud nový zákon nepůsobí zpět, nutno posuzovati právní poměry, založené za působnosti dřívějšího zákona, podle práva oné doby platného. Proto vyslovil nejvyšší soud již v rozhodnutích čí. 2216 a 7026 sb. n. s. a také č. 738 S. L. zásadu, že nárok na vrácení přeplatků na činži jest posuzovati podle zákona té doby, do které jeho vznik spadá a že nárok jednou vzniklý nezanikne tím, že zákon byl nahrazen jiným zákonem, pokud tento nebyl nadán zpětnou působností.

Že nemůže záležeti na tom, kdy o žalobě včasné podané byl vydán rozsudek, vysvitne již z jednoduché úvahy, že by vítězství nebo prohra závisely na tom, zda spor byl podle své povahy a podle píle soudce rozhodnut dříve či později, což by byl důsledek nepřipustný.

— r.

Knihy redakci zaslané.

Dr. Jan Cívín: Daň dědická a darovací. Roku 1928. Nákladem Praetor v Praze I., Dušní 13. (Cena 60 Kč.) — Dílo to jest skutečně velice pozoruhodné a nemělo by scházeti v žádné notářské kanceláři. — Spisovatel pojednává systematicky nejenom o dani dědické a obohacovací, nýbrž podává obraz celého pozůstalostního projednání, takže dílo to jest velkou pomocí pro notáře jako soudní komisaře. Odporujeme proto vřele všem kolegům, aby si dílo to opatřili.

Trojčíslo 9—11 časopisu »Soutěž a tvorba« věnovaného řešení otázek ochrany živnostenského vlastnictví, autorského práva a nekalé soutěže, právě vyšlo. Časopis obsahuje zajímavé články, z nichž zejména uvádíme: Prof. Dr. Karel Hermann-Otavský: Římská revize Bernské úmluvy o ochraně děl literárních a uměleckých, Dr. E. Hüttner: Ochrana vynálezů a vzorků a zákon proti nekalé soutěži v Československé republice, Dr. inž. Jan Vojáček: Reforma čl. patentového zákona, Nová reklama, nebezpečí opakování, nveřejnění rozsudku (JUDr. J. Weis), Dr. J. Štross: Několik poznámek o žalobách zdržovacích a odstraňovacích, Dr. E. Hüttner: Návrh zákona na provádění haagské úmluvy a článek 5 bis této úmluvy, Dr. Weis: Formulace zdržovacího nároku v žalobní žádosti podle § 17 zákona proti nekalé soutěži, Dr. Ing. Jan Vojáček: Reforma ochrany vzorků v Československu, Dr. Jiří Weis: K 3. odstavci § 15 zákona proti nekalé soutěži, JUDr. Vladimír Moravec: Koho sluší pokládati za zúčastněné krutý obchodní ve smyslu § 4 znám. novely?, Judikatura: Překladová ochrana italských děl v Československu, Prozatímní opatření jest přípustno i při žalobě zdržovací dle § 15 zák. proti nekalé soutěži. (Nabízení knih zdarma.) Zprávy obchodních a živnostenských komor. Zprávy: Autorské právo, Bernská konvence. Přístup Austrálie, Indie a Kanady. Časopisy. — Dopisy týkající se redakce i administrace buďtež zaslány na adresu: JUDr. Josef Lachout, Praha XII., čp. 1721. Předplatné obnáší roč. Kč 36—, resp. pro cizinu 6 šv. frs.

Daňová a bilanční revue čis. 12. přináší mezi jinými následující pro poplatníky zajímavé články: Prof. Dr. C. Horáček: Fiskalismus a jeho následky, Dr. Leop. Jung: Daňové výhody pro nově vzniklé výrobní podniky národohospodářské důležitosti, Dr. V. Kabesch: Několik otázek z praktického ukládání daní přímých, dále článek: Vznik poplatkové ekvivalentní povinnosti nostrifikovaných společností. Krom toho nejdůležitější vynesení ministerstva financí a zemských finančních úřadů z poslední doby. Redakce a administrace Praha XII., Slezská 13.

Revue »Nová tělesná výchova« vyšla právě ve II. ročníku čis. 1.—2. Obsahuje řadu vědeckých i praktických statí a referátů, jež ji činí nutnou pro každého, kdo se zajímá větší měrou o tělocvik a sport, skauting a tělesnou výchovu vůbec. Také žádná škola, ani tělocvičná jednotka, sportovní klub, knihovna atd. neobejdou se bez tohoto časopisu. Pozoruhodné zejména jsou články univ. prof. Bělehrádka, Štafla, Hrabovce. Firsta a redaktora listu Smotlachy, referáty o tělesné výchově v cizině, řada krásných a poučných obrazů atd. Žádejte na ukázkou v ústavu pro tělocvik a sport, Praha II., Karlovo nám. 18.

Již vyšlo nové dělnické sociální a nemocenské pojištění s novelou z roku 1928. K tisku upravil Jan Hrabánek, nákladem J. Svátka v Praze XVI., Husova 7, stran 109, cena 9— Kč.